

от Градец, обикаляме цяла България. Все наши сме. Синът и снахата, трите дъщери и зетьовете, и децата им, по три деца имат – и те при нас. Все сме в гората. Работата ни води. И ний все до нея. Децата и те работят. То не им се казва, имат очи – гледат, учат се. Сега е по-лесно, с „Щилката” (моторна резачка – б.а.), внукът и дебелото знае как да реже. Когато баирът е голям, на самар изкарваме дървата. Иначе с каруцата” (м, 54 г.). За работата си с тях ръководителят на производството във фирма за дърводобив споделя: „Те дълги години са при нас. Като им давам обекта, договарям се да им плащам на кубик подредени дърва на място, удобно за извозване, за камиона. Мъжете режат с машинките, жените разхвърлят клоните, товарят на коня на самар или на каруцата и

Дървосекачи

извозват до мястото. Когато работата е много и жените режат та пушек се вдига. Децата и те разхвърлят клони. Всичките са в гората. Люлката с бебето е закачена на дървото, бременната до осмия месец работи” (м., 48 г., българин, Стара Загора).

Още в средата на XIX век циганите християни живеещи в Котел

са „повече дърваре и работници на де [...не се чете в оригинала]” (Извори за българската 1992: 49).

Половин век по-късно в градчето има и цигани, които са *майстори каменоделци*. Те изработват масово ползваните в селските къщи точилни камъни и ръчни мелници (хромели⁵⁴). Според големината на изработения камък определят и цената. Хромелите разнасят по селата за продан (Маринов 1962: 237-238).

В миналото *кирпичът* е масов строителен материал. Стефан Захариев в описанието на Татар Пазарджишката каза посочва, че преди Освобождението номадстващите цигани, които са калайджии, се занимават и с направата на кирпич. През 30-те год. на XX век цели семейства при турските цигани в провадийските села се специализират в изработването му от кал и слама, а в последствие и от глина. А мъжете в разградските села „през зимата ходят и при по-богатите и се пазарят, че

⁵⁴ хромел – ръчна мелница, състояща се от два камъка, за мелене на царевица, жито